

Göteborgarna och Västlänken

Dennis Andersson, biträdande forskare vid Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet

”Göteborgare tycker om infrastruktur” analyserar jag tillsammans med Henrik Oscarsson den lokala opinionen i frågor som rör trängselskatten, Västlänken (byggandet av en tågtunnel under Göteborg) och andra infrastrukturprojekt.

Infrastruktur en stor fråga i Göteborg

Vi konstaterar att infrastrukturfrågor står betydligt högre på göteborgarnas dagordning än vad som är fallet i andra delar av landet. Det beror på att konflikterna kring trängselskatten och Västlänken har parkerat sig högt på den göteborgska dagordningen under en längre tid. Från ett statsvetenskapligt perspektiv handlar det om ett synnerligen spännande fall av en lokal demokrati satt under stark press: en folkopinion i otakt med sina egna förtroendevalda i en sakfråga där tiden mellan beslut och implementering är lång – flera decennier.

Drygt var fjärde göteborgare var positiv till Västlänken 2016

Sedan folkomröstningen om trängselskatt 2014 har andelen göteborgare som ställer sig positiva till trängselskatt minskat från 40 till 29 procent 2016. Och endast 28 procent hade 2016 en positiv inställning till Västlänken jämfört med omkring 50 procent så sent som 2011. SOM-undersökningarna i Västsverige visar också på ett annat sätt att göteborgarnas inställning är övervägande negativ både till trängselskatten (51 procent) och Västlänken (52 procent). Det är alltså inte någon högljudd minoritet som protesterar mot infrastruktursatsningarna. Det finns snarare en tydlig folklig majoritet som tycker att trängselskatterna och Västlänken är dåliga.

Infrastrukturprojekt och förtroende för lokala politiker

Vi visar också att inställningen till infrastrukturprojekt är intimt sammanflätad med förtroendet för lokala politiker. Attityderna till trängselskatten och Västlänken samvarierar allt starkare med graden av politikerförtroende: svagt förtroende för Göteborgspolitiker går hand i hand med skepsis till föreslagna, planerade och påbörjade infrastrukturprojekt. Bland göteborgare med högt förtroende för stadens politiker är stödet för Västlänken närmare 80 procent, vilket kan jämföras med endast 20 procent bland de med lägst förtroende. Vi finner också att sambandet mellan vänsterhögerorientering och inställning till Västlänken långsamt har blivit starkare. I dag är andelen positiva till Västlänken klart lägre bland göteborgare med högerympatier än bland göteborgare med vänstersympatier.

En maratonutmaning för den lokala demokratin

Att det vid en given tidpunkt saknas massivt folkligt stöd för implementerad policy är inte någon ovanlig situation. I en dynamisk representativ demokrati går de förtroendevalda ibland före och leder opinionen; ibland är det folkliga krav som förtroendevalda reagerar på. Över tid – även om det kan vara trögt – är det förstås tänkt att ett slags utjämning ska äga rum, exempelvis genom att förtroendevalda lyckas övertyga sina uppdragsgivare om det riktiga i den förda politiken och/eller att de reagerar på uppdragsgivarnas sanktionerade stöd och anpassar politiken.

Infrastrukturfrågornas natur är speciell eftersom det inte är lika lätt att snabbt förändra eller justera förd politik som när det gäller till exempel skattesatser eller ersättningsnivåer. De beslut som av nödvändighet behöver fattas i inledningsskedet av stora byggnationer och investeringar knyter upp aktörer och får konsekvenser mycket långt in i framtiden. De långa tidsperspektiven begränsar det politiska systemets förmåga att vara responsivt i förhållande till medborgarnas önskemål. För att undvika uppslitande och långdragna konflikter gäller därför att ha en mycket bred politisk förankring för den här typen av långsiktiga projekt och sedan framgångsrikt kunna överföra denna samsyn till framtidens förtroendevalda som ska ta ansvar för ett genomförande. Så har det uppenbarligen inte blivit i Göteborg. Tvärtom. De långsiktiga infrastrukturprojekten är i dag en central stridsfråga i staden.

Att förankra Västlänken hos göteborgarna i efterhand är en utomordentligt stor utmaning. Och även om politiska majoriteter skulle ändras eller om göteborgarna bytte ut alla sina förtroendevalda, skulle politiker i Göteborg ändå behöva genomföra och ta ansvar för de beslut som redan har fattats. Spårbundenheten i demokratiska beslut är särdeles påtaglig just när det handlar om infrastrukturprojekt.

Västlänken: En lägereld för allmän politikermisstro

Det finns anledning att ta de ömsesidigt förstärkande fenomenen lågt politikerförtroende och negativ inställning till Västlänken på allvar. Frågan om Västlänken må vara en lägereld kring vilken medborgare med lågt politikerförtroende samlas: Västlänken blir den samlande stridsfrågan. Men det finns i botten också faktiska meningsskiljaktigheter i själva sakfrågan som i brist på gehör leder till ökande misstro. Därför kommer frågan om Västlänken under överskådlig tid att innebära en stor utmaning för den lokala demokratin i Göteborg.

Läs mer

Denna sammanfattning är baserad på ett kapitel om göteborgarnas inställning till olika infrastrukturprojekt, skrivet av Dennis Andersson och Henrik Oscarsson. Kapitlet är publicerat i SOM-antologin [En brokig gemenskap](https://som.gu.se/publicerat/bocker/71.-en-brokig-gemenskap) (Ulrika Andersson & Annika Bergström, red). Där finns också en lista över referenser som använts.

[Läs hela kapitlet](https://som.gu.se/digitalAssets/1670/1670592_085-096-andersson-o-oscarsson.pdf) (pdf) https://som.gu.se/digitalAssets/1670/1670592_085-096-andersson-o-oscarsson.pdf.